

Baiona-ko Euskal Idazkaritza-k lan handi bat burutu du. Euskal literaturaren batasunerako urrats luzea. Beharrezkoa. Ondo edo gaizki emana? Ez dugu juzgatzen.

Dena dela, JAKIN-ek erabaki hauek guztiak onartu egin ditu, eta bete egingo ditu. Beraz, gaurtik aurrera, datorren alean hasita, JAKIN-en lege hauek obligatu egingo dute.

JAKIN-en nahi duenak idatzi dezake, edozein euskalki ta estiloarekin. Baiña, Euskal Idazkaritzak esana JAKIN-ek bete egingo du. Horregatik, JAKIN-era etorriko diren artikuluak arau horietara lotuko dira. Beraz, JAKIN, gure aldizkarian, idazten duena obligatuta dago lege hoen betetzera.

Hemendik aurrera, nahiz idazleak erabaki hauek gorde ez, eta artikuluak lege hoiek alde batera utzita igorri, JAKIN-eko zuzendaritzak zuzendu egingo ditu.

BAIONA'KO BILTZARRAREN ERABAKIAK

(1964-eko Agorrillaren 29-30)

*Baiona'ra euskaldun idazleak eta irakasleak bildurik, hona hemen Biltzar-
rarak ontzat eman dituen puntuak.*

*Batasunari buruz, euskaltzale guziei erabaki hauek betetzen hasteko
eskatzen diegu; eta bereziki Euskalzaindiari egiten diegu dei bat, bere aipa-
men guziaz gure erabaki hauek aztertu ondoren onar ditzan.*

IDAZKARITZA'KO HIZKUNTZA SAILLAK.

IDAZKERA

“X”—goxo, xamur, xede, xekatu eta abar onartzen dira.

“sh”, “ch”, “ss”, “s”, eta abar, baztertzen dira.

“TX”—etxe, atxiki, amatxo, zakurtxo, txiki, eta abar onartzen dira.

“tch”, “ts”, “ch” eta abar baztertzen dira.

“J”—jin, jan, jario, josi, jarri, jauzi, eta abar onartzen dira. — Nahiz eta euskalki guzietan soñu berbera ez izan.

“RR”—elurra, egurra, irri, farre, zoragarri, arrunt eta abar onartzen dira. “r” baztertzen da.

Hitz bukaeran “r” idatziko da beti: haur, ur, ar, zur, elur; nahiz batzutan “rr” eman (egurra, arra, elurra), eta beste zenbait aldiz “r” (nori, ura, ora).

Elurr, atorr, zakurr, eta honelakoak baztertzen dira.

BUSTIAK.

Palatalizazio edo bustiera deritzan fenomenua, letra bikoiztuz idatziko da.

LL — llabur

DD — Maddalen

TT — ttaka-ttaka, pittarra, aittitta, pottoka.

“l”, “d”, eta “t” baztertzen dira.

“NB” eta “NP”

Nahiz “mb” eta “mp” esan, “nb” eta “np” idatziko da: enparantza, denbora, enbata, baldinba, eta abar.

“IN” eta ILL”

Euskalki batean “in” eta “il”, eta beste batean “iñ” eta “ill” esaten diran hitzak, beti aurretikako “i” horrekin idatziko dira:

Baino : baiño (ez “baño”).

Oilo : oillo (ez “ollo”).

Arraina : arraiña (ez “arraña”).

“H”

Nahiz euskalki batzuetan letra hau ez esan hitzegitean, idazkeran onartu egiten da; “H”-a gorde duten euskalkien forma eredutzat harturik: Hitz, haundi, hodei, hil, hartu eta abar.

Euskaldun askok “H” hori nun dagoen ez dakielako, epeka joatea erabakitzen da.

1) Lehenengo epe batean:

a) Bokal berdinen artean “H” dagonean, idatzi egingo da. Nahastu, mihi, eta abar. (Ondoren doa hitz hauetarik erabillien lerroka da bat).

b) Bi adiera nahas ditezkeanean, berealitik idatziko da “H”-kin: Hori-ori; hura-ura; ohol-ola; haur-ahur eta abar.

2) Epe baten buruan:

Gainerako "H"-ak idatziko dira. Baina bitarte huntan bi idazkerak onartzen dira: Hartu edo artu; handi-andi; ahizpa-aizpa eta abar.

"KH", "LH", "NH". "SH", "PH", "RH", "TH"

K, L, N, Ñ, P, R, eta T idatziko da: Bekatu, alaba, senar, Aifiarbe epe, eri, eta urte idatziko da; nahiz xubereraz, baxenabarreraz edo lapurteraz bekhatu, alhaba, senhar, Aifiharbe, ephe, erhi, eta urthe esan. — Erabaki hau bidea erreztutzearen alde hartzen da, eta irakurtzean zailtzen ez duelako.

BALDINTZAKO "BA"

Lotuta idatziko da: Baldin banator, nere amak baleki, ezkontzen bazera, gertatu balitz, baldin esan balute.

BAIEZTUTZEKO ETA UKATZEKO "BA" eta "EZ"

Bereiz edo aparte, idatziko dira:

Ba dakit, ba datoz, ba zekien, ba dakartzu, ba daude.

Ez dakit, ez datoz, ez zekien, ez dakartzu, ez daude.

Nahiz hauek esan, itzegiterakoan: "eztakit", "eztatoz", "etzekien", "eztakartzu", "eztaude".

"BAIT"

Lotuta idatziko da: Baitakit edo baidakit, baitzekien edo baizekien, baikifian edo baigifian, eta abar.

DEKLINAZIO

A)

mendi -
mendi - K
mendi - rI
mendi - rEN
mendi - rEKIN
mendi - rENTZAT
mendi - Z

mendi - A
mendi - AK
mendi - ARI
mendi - AREN
mendi - AREKIN
mendi - ARENTZAT
mendi - AZ

mendi - AK
mendi - EK
mendi - EI/ERI
mendi - EN
mendi - EKIN
mendi - ENTZAT
mendi - EZ/ETAZ

mendi - TAN
mendi - TAKO
mendi - TARA
mendi - TATIK

mendi - AN
mendi - KO
mendi - RA
mendi - TIK

mendi - ETAN
mendi - ETAKO
mendi - ETARA
mendi - ETATIK

mendi - rIK
mendi - TZAT

Hunen arabera: A, E, I, O, eta U-z bukatzen diran hitzak: baratza, zubi, aro, piku

a+a = A

a+e = E

e+e = EE

ONGI: hiru etxetan, zenbait etxeren atzean, baratzean, zubiak.

GAIZKI: hiru etxen, zenbait etxeen atzean, baratzean, zubik.

B)

haran -
haran - eK
haran - I
haran - EN
haran - EKIN
haran - ENTZAT
haran - eZ

haran - eTAN
haran - eTAKO
haran - eTARA
haran - eTATIK

haran - IK
haran - TZAT

haran - A
haran - AK
haran - ARI
haran - AREN
haran - AREKIN
haran - ARENTZAT
haran - AZ

haran - eAN
haran - eKO
haran - eRA
haran - eTIK

haran - AK
haran - EK
haran - EI/ERI
haran - EN
haran - EKIN
haran - ENTZAT
haran - EZ/ETAZ

haran - ETAN
haran - ETAKO
haran - ETRA
haran - ETATIK

Hunen arabera: a) kontsonantez bukatzen diran hitzak:

ur, zillar, haitz, ots,...

b) diptongoz bukatzen diranak: ai, ei, oi, ui,

au, eu: zelai, hogoi, gau,...

ONGI: hiru haitzetan, zombait egunetan, zelaiean, gaueko,...

GAIZKI: hiru haitzean, zombait egunen, zelaian, gauko,...

OHAR BATZUK

1) Bizidunak (gizona, abereak, piztiak) berdin deklinatzen dira, II-ekoak ezik.

A')

seme -
seme - K
seme - rI
seme - rEN
seme - rEKIN
seme - rENTZAT
seme - Z

seme - rENGAN
.....
seme - rENGANA
seme - rENGANDIK

seme - rIK
seme - TZAT

seme - A
seme - AK
seme - ARI
seme - AREN
seme - AREKIN
seme - ARENTZAT
seme - AZ

seme - ARENGAN
.....
seme - ARENGANA
seme - ARENGANDIK

seme - AK
seme - EK
seme - EI/ERI
seme - EN
seme - EKIN
seme - ENTZAT
seme - EZ/ETAZ

seme - ENGAN
.....
seme - ENGANA
seme - ENGANDIK

B')

gizon -
gizon - eK
gizon - I
gizon - EN
gizon - EKIN
gizon - ENTZAT
gizon - Z

gizon - ENGAN
.....
gizon - ENGANA
gizon - ENGANDIK

gizon - IK
gizon - TZAT

gizon-A
gizon-AK
gizon-ARI
gizon-AREN
gizon-AREKIN
gizon-ARENTZAT
gizon-AZ

gizon-A (REN) GAN
.....
gizon-A (REN) GANA
gizon-A (REN) GANDIK

gizon - AK
gizon - EK
gizon - EI/ERI
gizon - EN
gizon - EKIN
gizon - ENTZAT
gizon - EZ/ETAZ

gizon - ENGAN
.....
gizon - ENGANA
gizon - ENGANDIK

2) **IZEN NAGUSIAK:** Ahazparne, Eibar, Maite, Itziar. II saila aldatzen da; gainerakoak, indefinidoak bezelaxe.

Ahazparne' N
 Ahazparne' KO
 Ahazparne'rA
 Ahazparne' TIK

Eibar'eN
 Eibar' KO
 Eibar' A/ERA
 Eibar' TIK

Maddi'rENGAN

Maddi'rENGANA
 Maddi'rENGANDIK

Olatz,ENGAN

Olatz'ENGANA
 Olotz'ENGANDIK

A D I T Z A

A) AUXILIAR INTRANSITIVO:

Yo soy

NAIZ
 HAIZ
 DA
 GERA
 ZERA
 ZERATE
 DIRA

Ye era

NINTZAN/NINTZEN
 HINTZAN/HINTZEN
 ZAN/ZEN
 GIÑAN/GINEN
 ZIÑAN/ZINEN
 ZIÑATEN/ZINEZTEN
 ZIRAN/ZIREN

Si yo fuera

BANINTZ
 BAHINTZ
 BALITZ
 BAGIÑA/GINE
 BAZIÑA/ZINE
 BAZIÑATE/ZINEZTE
 BALIRA/BALIRE

Yo sería

NINTZAKE
 HINTZAKE
 LITZAKE
 GIÑAKE/GINTAZKE
 ZIÑAKE/ZINTAZKE
 ZIÑAKETE/ZINTAZKETE
 LIRAKE

B) AUXILIAR TRANSITIVO

Yo lo he

DUT
DUK/N
DU
DUGU
DUZU
DUZUTE/DUZUE
DUTE

Yo los he

DITUT
DITUK/N
DITU
DITUGU
DITUZU
DITUZUTE/DITUZUE
DITUZTE

Yo le había

NUEN
HUEN
ZUEN
GENUEN
ZENUEN
ZENUTEN
ZUTEN

Yo los había

NITUEN
HITUEN
ZITUEN
GENITUEN
ZENITUEN
ZENITUZTEN
ZITUZTEN

BOKAL BAKOITZEN ARTEKO "H"

I

aaide	pariente, parent	AHAIDE
al izan, aal izan	poder, pouvoir	AHAL IZAN
alge, aalge	vergüenza, honte	AHALGE
arra, aarra	bronca, querelle	AHARRA
ate, aate	pato, canard	AHATE
aztu, aaztu	olvidar, oublier	AHANTZI/AHAZTU
ari, aari	cornero, mouton	AHARI
bi, bii	grano, grain	BIHI
beeko, beetik	de debajo, den bas	BEHEKO/BEHETI
intz, iintz	rocío, rosée	IHINTZ
len, leen	antes, antérieur	LEHEN (astelehen)
ler egin, leer egin	reventar, éclater	LEHER EGIN
mai, main	mesa, table	MAHAIN
mats, maats	usa, raisin	MAHATS

me, mee	delgado, mince	MEHE
mi, min	lengua, langue	MIHI
naro	abundante, abundant	NAHARO
nasi, naastu	resolver, mélanger	NAHASI
ol, ola, oola	tabla, planche	OHOL
oore	honor, honneur	OHORE
oin, ooin	ladrón, voleur	OHOIN
xe, xee	menudo, menu	XEHE
zar, zaar	viejo, vieux	ZAHAR

HASIERAKO "H" BATZUK

II

abailla	honda, fronde	HABAILLA
abarrots, arrabots	ruido, bruit	HABARROTS/ HARRABOTS
abe	viga, poutre	HABE
aga	pértiga, perche	HAGA
agin	muela, molaire	HAGIN
ain	tan, aussi	HAIN (hainbeste)
aize	viento, vent	HAIZE
aizkora	hacha, hache	HAIZKORA
amar	diez, dix	HAMAR
an	allí, là-bas	HAN
andi	grande, grand	HANDI
aragi	carne, chair	HARAGI
aran	valle, vallée	HARAN
aritz	roble, chêne	HARITZ
artu	tomar, prendre	HARTU
arri	piedra, pierre	HARRI
edatu	extender, étendre	HEDATU
egal	ala, aile	HEGAL
egi	borde, bord	HEGI
eldu	llegar, arriver	HELDU
emen	aquí, ici	HEMEN
erbal	débil, faible	HERBAL
erdoil	roña, rouille	HERDOIL
eriotza	muerte, mort	HERIOTZA

ertsi	estrecho, étroit	HERTSI
erra	odio, haine	HERRA
erren	cojo, boiteux	HERREN
errestatu	arrastrarse, se traîner ..	HERRESTATU
esi	cierre, clôture	HESI
ezi	domar, dompter	HEZI
eze	húmedo, humide	HEZE
ezur	hueso, os	HEZUR

i	tú, toi	HI (hire/heure)
igitu	moverse, bouger	HIGITU
iguindu	repugnar, répugner ..	HIGUINDU
il	morir, mourir	HIL
illabete	mes, mois	HILLABETE
iri	ciudad, ville	HIRI
iru	tres, trois	HIRU
its	tristón, terne	HITS
itz (itzegin)	palabra, mot	HITZ (hitzezin)

obe	mejor, melle	HOBE
oben	falta, faute	HOBEN
obi	fosa, fosse	HOBİ
odei	nube, nuage	HODEİ
ogei	veinte, vingt	HOGEI
ondatu	destruir, détruire	HONDATU
ori, or	ese, ahí, celui, la	HORI/HOR
ortz	diente, dent	HORTZ
osin	abismo, gouffre	HOSIN
osto	hoja, feuille	HOSTO
ots	ruido, bruit	HOTS
otz	frío, froid	HOTZ

ura	aquel, celui-là	HURA
unkitu	tocar, toucher	HUNKITU
urbil	cerca, près	HURBİL
urri	escaso, insuffisant	HURRI
urruptatu	dar un trago, prendre une gorgée..	HURRUPATU
uts	vacía, vide	HUTS